

**ERASMUS ÖĞRENİM HAREKETLİLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL ZEKÂ SEVİYELERİ
VE PROGRAM DENEYİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Dr. Öğr. Üye. Sıla Turaç BAYKARA*

Dr. Öğr. Üye. Ece KUZULU**

ÖZ

Bu çalışma, Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı ile Erasmus program ülkelerine giden üniversite öğrencilerinin kültürel zekâ seviyeleri ile program deneyimleri ve öğrencilerin Erasmus program deneyimi sonrasında yurt dışında yaşama istekleri üzerine odaklanmaktadır. Çalışmanın verileri, Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde ve farklı bölümlerde öğrenim görmüş 20 katılımcıdan toplanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından Türkçeye çevrilen kültürel zekâ ölçeğinden türetilen soruları yanı sıra katılımcıların program deneyimleri ile ilgili soruları içeren yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinden yararlanılmıştır. Kapsamlı bir literatür taraması yapılarak hipotezler ortaya konmuş ve araştırma sonuçları tüm hipotezleri desteklemiştir. Literatür kısmında Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı, kapsamı ve amaçları açıklanmış; kültürel zekâ kavramı ve alt boyutları tanımlanmıştır. İlk hipotez olan katılımcının kültürel zekâsı Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programından yararlanma deneyimini etkilemektedir ifadesi doğrulanmıştır. Programdan yararlanan katılımcılar yurt dışında öğrenim gördükleri süre boyunca çoğunlukla kendileri gibi uluslararası öğrenciler ile sosyalleştiklerini belirtmişlerdir ve bu da bir diğer hipotezi doğrulamıştır. Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı sonrasında yurt dışında yaşamak istediklerini dile getiren katılımcıların çoğunluğu bunun en temel sebebi olarak yaşam standartlarının yüksek olmasını göstermişlerdir; bu da araştırmanın diğer bir hipotezini doğrulamıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Zekâ, Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı, Yurt Dışında Yaşama İsteği, Uluslararası Hareketlilik

**A BRIEF RESEARCH ON CULTURAL INTELLIGENCE LEVELS AND PROGRAM
EXPERIENCES OF ERASMUS STUDY MOBILITY STUDENTS**

ABSTRACT

This study focuses on the cultural intelligence levels of university students studying abroad in the framework of Erasmus Study Mobility Program with their experience during the Program and their preferences living abroad after this experience. The data of the study were collected from 20 participants who have studied in different departments at various universities in Turkey. The semi-structured interview technique, which includes interview questions derived from the Cultural Intelligence Scale, which was translated into Turkish by the researchers and obtaining information about the program experiences of participants was used as a data collection tool in the study. Hypotheses were put forward through a comprehensive literature review and the research results supported all hypotheses. The literature section defines both the Erasmus Study Mobility Program with its scope and objectives, and the concept of cultural intelligence with its sub-dimensions. Based on the research results, first hypothesis confirms

* İzmir Demokrasi Üniversitesi/İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi/Uluslararası İlişkiler Bölümü/Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, silaturac.baykara@idu.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-6744-3901

** İzmir Demokrasi Üniversitesi/İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi/İnsan Kaynakları Yönetimi Bölümü/İnsan Kaynakları Yönetimi Anabilim Dalı, Ece.kuzulu@idu.edu.tr Orcid ID: 0000-0003-2172-1619

that the cultural intelligence levels of the participants affect the experience of benefiting from the Erasmus Study Mobility Program. Participants who participated into the program stated that, they mostly socialized with international students like themselves during their study abroad. Thus, second hypothesis of this study is confirmed with this result. Most of the participants who prefer to live abroad after the Erasmus Study Mobility Program gave the main reason of this preference as better living standards. This confirms third hypothesis of this study.

Keywords: Cultural Intelligence, Erasmus Study Mobility Program, Desire to Live Abroad, International Mobility

Giriş

Yüksek öğretimde uluslararasılaşmanın artışı ile literatürde yer alan kültürler arası pek çok çalışmada uluslararası öğrenciler üzerine araştırmalar yapılmıştır (Ward vd. 2001; Seeber vd. 2016). Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programının temel amaçlarından biri olan öğrencilere farklı bir ülkede eğitim görme ve yaşama deneyimi kazandırma, bireyin globalleşme ile paralel olarak gelişimine katkıda bulunacaktır. Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programından her yararlanıcı, program süresi sonunda gittikleri ülkeden aynı deneyimler ile ayrılmamaktadır. Öğrencinin yurt dışı öğrenim görme deneyimi gittiği ülkeden, ülkenin ana dilinden, öğrenim için gidilen üniversitenin eğitim dilinden ve gidilen ülkenin kültürü ile öğrencinin geldiği ülkenin kültürü arasındaki farklılıktan etkilenebilmektedir. Kişilerin kendi kültürlerinden farklı bir kültüre karşı bakış açısını, merakını ve uyum sağlama derecesini simgeleyen kültürel zekâ da Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı süresinde edinilen deneyimi belirgin bir şekilde etkileyen faktörler arasında görülmelidir. Bu öngörüü test etmek ve hipotezleri doğrulamak amacı ile araştırma kurgulanmış, yürütülmüş ve analiz sonuçları ortaya konmuştur.

Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı

Programın Tanımı ve Amacı

Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı, yükseköğretim kurumlarının iş birliğini, öğrencilerin kısa süreli olarak bu iş birliği çerçevesinde farklı ülke ve üniversitelerde deneyim kazanmasını teşvik eden bir Avrupa Birliği (AB) projesidir. Bu program öğrencilere, bir başka ülkede eğitim alma ve öğrenim görme imkânı tanımaktadır (Ulusal Ajans 2020).

AB'ye tam üyeliğin Türkiye'nin dış politika gündeminde her zaman ön sıralardaki yerini aldığı göz önünde bulundurulduğunda, bugün, AB- Türkiye ilişkilerinin en sorunsuz işleyen bileşeni Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı olarak kabul edilmektedir. Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı kapsamında Türkiye'den yurt dışına öğrenim görmeye giden öğrenciler, Avrupa kültürüyle Türk Kültürünün yakın bir etkileşim içine girmesini sağlamaktadırlar (Baykara 2019).

Erasmus Programının Türkiye'deki önemi, Türkiye'deki üniversiteler ile AB ülkelerindeki üniversiteler arasında her sene artan ikili anlaşma sayısından ve Türkiye'de üniversiteye tercihi yapan adayların öncelikli tercihlerinin üniversitelerin Erasmus ikili anlaşmalarının sayısı fazla olan üniversitelerden yana olmasından anlaşılabilir.

Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programının amaçlarından biri, üniversite öğrencilerinin öğrenim hayatlarının bir bölümünde AB ülkelerinde yer alan bir üniversitede eğitim-öğretim görerek deneyimlerini ve kazanımlarını arttırmaktır. Program, üniversite öğrencilerinin yurtdışında bir üniversitede 3-12 ay süre ile öğrenim görmelerine imkân sağlamaktadır (Ulusal Ajans 2020).

Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programının diğer bir amacı ise farklı ülkelerdeki üniversiteler arasında iş birliğini destekleyerek üye ülkelerdeki yükseköğretimin kalitesini artırmaktır (Ulusal Ajans 2020). Bu bağlamda, Erasmus Öğrenim Hareketliliği ile yurt dışına giden öğrencilerin gittikleri üniversitelerde edindikleri kazanımları döndükten sonra kendi üniversitelerinde bulunan akademik ve idari personel ile paylaşımları, öğrenim gördükleri üniversitelerin kalitesinin artmasına yardımcı olmaktadır.

Erasmus Öğrenim Hareketliliğine Katılacak Öğrencilerin Seçim Kriterleri

Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programına katılacak öğrenciler, kayıtlı oldukları üniversite tarafından yapılan bir seçimle belirlenmektedir. Programdan yararlanabilmek için öncelikle asgari şartları sağlamak gerekmektedir. Bu şartlardan ilki, öğrencinin bir üniversitede lisans, yüksek lisans ya da doktora düzeyinde bir programa tam zamanlı öğrenci olarak kayıtlı olmasıdır. İkinci şart ise, öğrencinin lisans düzeyinde en az 4 üzerinden 2.20, yüksek lisans ya da doktora düzeyinde ise 4 üzerinden en az 2.50 kümülatif akademik not ortalamaya sahip olması gerekliliğidir. Şartlardan üçüncüsü, öğrencinin öğrenim hareketliliği için yeterli Avrupa Kredi Transferi ve Biriktirme Sistemi (AKTS) kredi yükünün olmasıdır. Bunun yanı sıra, öğrenci kayıtlı olduğu öğrenim kademesi içerisinde aynı hareketlilikten daha önce yararlandıysa yeni hareketlilikle beraber 12 ayı geçmeyecek şekilde tekrar hareketliliğe katılabilmektedir (Erasmus Uygulama El Kitabı 2020).

Akademik uygunluğu kabul edilerek başvuran öğrenciler, üniversite tarafından düzenlenen ve başvuran bütün öğrencilere eşit şartlarda uygulanan bir yabancı dil seviye tespitine tabi tutulmaktadır. Dil seviye tespiti üniversite tarafından yapılacak ya da dışardan hizmet alımı yöntemi ile yaptırılacak bir dil sınavının yanı sıra birbirine denkliği kabul edilen belge/sınav sonuçları ile de yapılabilmektedir. Üniversite, öğrenci seçiminde asgari bir yabancı dil düzeyi belirleyerek asgari şartı sağlayamayan öğrencileri göndermeme hakkına sahiptir. Sonuç olarak, Erasmus Öğrenim Hareketliliğine katılacak öğrencileri seçerken üniversite, öğrencilerin kümülatif akademik not ortalamasının da dil puanının da yüzde 50'sini alarak oluşan puanlarını en yüksekte aşağıya doğru sıralayarak gerçekleştirmektedir (Erasmus Uygulama El Kitabı 2020).

Üniversite, Erasmus Öğrenim Hareketliliği seçimi için tahminî kontenjanları tercihen lisans, yüksek lisans ve doktora bazında fakülte veya bölümler için ayrı ayrı planlayarak ilan etmektedir. Bunun yanı sıra, öğrenci seçilmeden önce, hareketlilik dönemini kapsayan üniversiteler arası ikili anlaşmaların yapılmış olması gereklidir. İkili anlaşmaların ve kontenjanların sayıları üniversiteler tarafından ilan edilmektedir (Erasmus Uygulama El Kitabı 2020).

Son olarak, öğrenim hareketliliğinde ikili anlaşma yapılan üniversitelerin eğitim-öğretim dili, öğrencilerin derslere katılımı ve akademik çalışma yapabilmeleri açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla, tercihen, kontenjan ilanında ikili anlaşması olan üniversitelerin eğitim dillerinin belirtilmesi de tavsiye edilmektedir (Erasmus Uygulama El Kitabı 2020).

Erasmus Öğrenim Hareketliliğine Katılan Öğrencilerin Program Kazanımları

Erasmus Programı içinde en büyük payı alan öğrenim hareketliliğinin öğrenciler üzerindeki etkilerini bireysel, akademik, sosyal, dil becerisi ve kültürel olarak gruplandırılan Ünal'a (2011) göre, bireysel etki, programa katılan öğrencilerin iş bulmada kolaylık yaşamasına işaret ederken, akademik etki programa katılan öğrencilerin gittikleri ülkeye ve eğitim aldıkları alana bağlı olarak farklı kazanımlar elde etmesine işaret etmektedir. Sosyal etki bağlamında ise, programa katılan öğrencilerin diğer kültürlerle karşı daha olumlu bir tavır takındığı ve yine öğrencilerin daha özgür ve cesur oldukları iddia edilmektedir (Cushner ve Mahon 2002). Bir diğer etki olarak programa katılan öğrencilerin dil becerilerinde ciddi gelişim gözlenmiştir (Özdem 2013). Son olarak, kültürel bağlamda programın, öğrencilerin kültürel farkındalığına katkı sağladığından bahsedilmektedir (Cushner ve Mahon 2002). Yine programa katılan öğrencilerde oluşan Avrupa bilinci de başka bir kültürel etki olarak yorumlanmaktadır (Gençer 2009). Bunun yanı sıra, programın getirdiği kültürel farkındalık, öğrencinin gittiği ülkenin kültürüyle ilk karşılaşmasında başlamaktadır.

Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı kapsamında gidilen ülkenin ana dili o ülkede kalınan süre boyunca edinilen deneyimi etkileyebilmektedir. Ana dili İngilizce olan bir ülkede geçirilen sürede edinilen deneyim ile ana dili İngilizce olmayan yani günlük hayatta farklı bir dilin kullanıldığı (İtalyanca, İspanyolca, Almanca vb.) bir ülkede geçirilen sürede deneyimlenenler birbirinden farklı olabilmektedir. Erasmus Programı kapsamında eğitim alınan üniversitenin eğitim dilinin tamamen İngilizce olması ile bazı programların İngilizce olması arasında bile çeşitli farklar bulunabilmektedir. Ana dili İngilizce olan bir ülkeye Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı kapsamında giden öğrenci hem birlikte öğrenim gördüğü ev sahibi ülke vatandaşı öğrenciler ile hem de ülke vatandaşları ile günlük hayatta sosyalleşebilmektedir. Yurt dışında öğrenim görülen ülkenin ana dilinin İngilizce dışında bir dil olması durumunda ise Erasmus Programı öğrencisi ev sahibi ülke vatandaşı öğrenciler ile ev sahibi ülke vatandaşları ile dil bariyeri sebebi ile sosyalleşmede sorunlar yaşayabilmektedir. Dolayısı ile bu durumda farklı ülkelerden gelen Erasmus Programı öğrencileri, yine kendileri gibi uluslararası öğrenciler ile sosyalleşme eğiliminde olabilmektedir (Sigalas 2010). Bu bağlamda araştırmamızın hipotezlerinden biri şöyledir:

Hipotez 1: *“Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programından yararlanan öğrenciler bu deneyimleri süresince çoğunlukla kendileri gibi uluslararası öğrenciler ile sosyalleşmeyi tercih etmektedirler.”*

Uluslararası deneyimin öğrencilerin kişisel gelişiminde, özellikle de kültürlerarası anlayış, yabancı dil yetkinliği ve akademik gelişim bağlamında, olumlu bir etkisi olmasını bekleyen Engel'e göre (2014), Erasmus deneyimi, öğrencilerin mezun olduktan sonraki erken kariyer dönemlerinde ilk işlerini bulmalarına ciddi bir katkı

sağlamaktadır. Bu öğrenciler, yaşadıkları Erasmus deneyiminin hayatlarında ve yeni bir Avrupa kimliği keşfetmelerinde uzun soluklu bir etkisi olduğunu bildirmişlerdir (Engel 2014). Bunun yanı sıra, eğitim almak için yurt dışına giden üniversite öğrencilerinin sonraki hayatlarında da yurt dışında çalışmayı tercih ettiklerini gösteren çalışmalar bulunmaktadır (BBC 2014).

Dolayısıyla, uluslararası öğrenci hareketliliğini desteklemek sonraki hayatta da işgücü piyasasının hareketliliğini güçlendirmek anlamına gelebilmektedir (Parey ve Waldinger 2008).

Erasmus sadece kariyer olanaklarını geliştirmek açısından değil, programa katılan öğrencilerin mezun olduktan sonra yaşadıkları ya da çalıştıkları ülkeyi de değiştirmeleri, farklı bir ülkede yaşamayı tercih etmeleri bakımından da farklılık yaratmaktadır (Avrupa Komisyonu 2014). Slany'e (1995) göre yurt dışında yaşama isteğinin altında yatan sebepler itme faktörleri ve çekme faktörleri olarak iki grupta toplanmaktadır. Çekme faktörleri, yaşamak istenilen ülkenin cezbedici özelliklerinden oluşurken, itme faktörleri bireyi kendi ülkesinden uzaklaştıran faktörlerden meydana gelmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin yurt dışında iş olanakları, daha yüksek yaşam standardı, daha iyi ekonomik koşullar, o ülke vatandaşlarının olumlu tavrı gibi çekme faktörleri sebebi ile Erasmus Öğrenme Hareketliliği Programı deneyiminden sonra yurt dışında yaşamayı isteyebilecekleri öngörülmüştür (Krzaklewska 2008; Godlewska 2004). Ancak yurt dışında yaşama isteğini en fazla tetikleyen sebebin yaşamak istenilen ülkenin yaşam standardının bireyin kendi ülkesinden daha yüksek olması öngörülmüş ve aşağıdaki hipotez ortaya konmuştur:

Hipotez 2: *“Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programından yararlanan öğrencilerin yurt dışında yaşama ve çalışma isteklerinin en temel sebebi kendi ülkeleri ile gittikleri ülke arasındaki yaşam standardı farkıdır.”*

Kültürel Zekâ

Farklı kültürlerle karşı duyarlı olmak, kendi kültüründen farklı kültürleri merak etmek yurt dışı deneyimindeki kazanımları etkileyebilmektedir. Kültürel bakımdan çeşitlilik içeren bir ortamda olmak ve bu farklı kültürlerle sahip kişiler ile iyi iletişim kurabilmek, yüksek kültürel farkındalığa sahip olmayı gerektirmektedir. Farklı kültürlerden gelen, farklı davranış kalıplarına ve alışkanlıklara sahip bireyler ile etkileşimde olmak kimileri için zorlayıcı olabilmektedir. Kişilerin kültürleri arasındaki farklılıklar birbirlerini yanlış anlamalarına ve hatta anlaşmazlığa düşmelerine neden olabilmektedir (Kuzulu 2017). Bazı kişiler kültürel bakımdan çeşitliliğin olduğu bir ortamda diğer kültürlerden gelen kişiler ile iyi ilişkiler kurup onları anlayabiliyorken, bazı bireyler ise kültürel çeşitlilikle başa çıkma konusunda o kadar başarılı olmayabilirler. Kültürel zekanın, bireyi kendi kültüründen farklı kültürlerle karşı yargılayıcı bir bakış açısından uzaklaştırması önemli bir özelliği olarak kabul edilmektedir (Triandis 2006). Kültürel zekâ zamanla gelişebilen bir yetenektir ve kültürler arası deneyimlerde bireyin başarılı olup olmaması ile ilişkilidir.

Kültürel zekânın genel zekâ ve duygusal zekadan farkını inceleyen çalışmalar göstermektedir ki, genel zekâ sözel ve sayısal zekaya karşılık gelmektedir, duygusal zekâ ise kişinin diğerlerinin duygularını anlama ve kendi duygularını iletme becerisidir;

kültürel zekanın tanımların biri kişinin sahip olduğu kültürlerarası yeterliliğidir (Alon ve Higgins 2005; Earley ve Peterson 2004; Lenartowicz ve Apud 2006). Earley ve Ang (2003) kültürel zekanın bireyin farklı kültürel ortamlarda etkin bir şekilde var olabilme ve yeni kültürel şartlara uyum sağlama becerisi olduğunu ortaya koymaktadır. Literatürde yer alan bir diğer tanım da kültürel zekanın bireylerin farklı bir kültüre uyum sağlama başarısı olduğunu belirtmektedir (Brislin vd. 2006).

Kültürel zekanın dört basamaklı bir süreç olduğu iddia edilmektedir (Brislin vd. 2006). İlk basamakta farklı kültürlerdeki davranışları gözlemleyebilme becerisi yer almaktadır. Bu basamağı, gözlemlenen davranışların nedenlerini anlama becerisi takip etmektedir. Üçüncü basamakta ise davranıştan kaynaklanan duygusal çıkarımları göz önünde bulundurma becerisi yer almaktadır. Dördüncü ve son basamakta, edinilen bu bilgileri bireyin uygun durumlarda kendi davranışlarına uyarlama becerisi vardır.

Ang ve Van Dyne (2008) da kültürel zekânın dört bileşenden oluştuğunu ortaya koymaktadır. Bu bileşenler, üst bilişsel kültürel zekâ, bilişsel kültürel zekâ, motivasyonel kültürel zekâ ve davranışsal kültürel zekâ olarak sıralanmaktadır. Üst bilişsel kültürel zekâ, kişilerin kültürler arası etkileşim halinde iken sahip oldukları kültürel bilinç düzeyini tanımlamaktadır. Farklı kültürel çevrelerde edinilen deneyimlerden edinilen, bu kültürlerdeki normlar ve uygulamalar üzerine sahip olunan bilgi ise bilişsel kültürel zekâyı yansıtmaktadır. Motivasyonel kültürel zekâ, kültürler arası olaylara dikkat etme ve enerji harcamaya karşı doğal bir ilgi beslemeyi temsil etmektedir (Deci ve Ryan 1985). Başka bir deyişle bu kültürel zekâ boyutu, bireyin farklı kültürleri merak etme ve kendi kültürü ile arasındaki farkları öğrenmek isteme motivasyonunu yansıtmaktadır. Davranışsal kültürel zekâ ise, farklı kültürel alt yapılardan kişiler ile etkileşim kurarken uygun sözel ve sözel olmayan davranış kalıplarını kullanabilme becerisine karşılık gelmektedir. Earley ve Ang'in (2003) bazı çalışmalarında üst bilişsel kültürel zekâ ile bilişsel kültürel zekâ tek bir grupta toplanabilmektedir.

Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programına başvuran ve programdan yararlanan kişilerin kültürel zekâ boyutlarından özellikle motivasyonel kültürel zekâlarının yüksek olması beklenebilir. Motivasyonel kültürel zekâ farklı kültürlerle ilgi duymak ve kişinin kendi kültürü ile başka bir kültür arasındaki farkları öğrenmek konusunda ilgili olması anlamına gelmektedir. Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı ile yurt dışında eğitim almak konusunda istekli olan kişilerin motivasyonel zekâ seviyelerinin diğer kültürel zekâ alt boyutlarından daha yüksek olması olasıdır. Bu öngöründen yola çıkılarak aşağıdaki hipotez ortaya konmuştur:

Hipotez 3: *“Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programına başvuran ve yararlanan öğrencilerin kültürel zekâ alt boyutlarından motivasyonel kültürel zekâ seviyeleri yüksektir.”*

Kültürel Zekâ ile Yurtdışı Deneyimi İlişkisi

Kültür Hofstede tarafından zihnin yazılımı olarak nitelendirilmiştir (Hofstede ve Hofstede 2005); kültür paylaşılan değerler, inançlar ve normlar bakımından bir gruba diğerinden ayırmaktadır. Dolayısı ile farklı kültürel altyapılara sahip grupları tanımak kültürel zekâ yönünden de önemli bir deneyim kazandırmakta; farklı kültürler tanımak

bireyin dünyadaki kültürel çeşitliliğin farkına varmasına yol açmaktadır. Farklı zihin yazılımlarını anlayamayan ve farklı zihin yazılımlarına sahip olan kişiler ile etkileşimde bulunmakta zorlanan, bu kişileri anlayamayan kişileri tanımlarken cultural encapsulation (kültürel kapanma) tanımı da kullanılabilir (Molina 2012).

Giderek her konuda birbirine bağlı bir hale gelen dünyada (Friedman 2005) öğrencilerin global olarak diğer ülkeler ve kültürler ile etkileşim halinde olmaları onları mezuniyet sonrası koşullara hazırlamak adına oldukça önem arz etmektedir. Öğrenciler, kültürel altyapılarının değerini anladıklarında kendilerini global toplumun değer verilen bir üyesi olarak görmeye başlamaktadırlar (Molina 2012); bu farkındalığa ulaşmak bireyin yurt dışı deneyimi kazanması ile kolaylaşmaktadır. Farklı bir ülkede yaşamayı deneyimleyen ve kendi kültüründen farklı kültürler tanıyan öğrenci, sahip olduğu kültürü farklı bir gözle değerlendirebilmekte ve diğer kültürler ile karşılaştırabilmektedir. Kültürel zekâ seviyesinin yüksek olması, farklı bir kültüre uyum sağlamayı kolaylaştırmakta, bu da yurtdışında geçirilen sürede edinilen deneyimin daha olumlu olarak atfedilmesine neden olmaktadır. Bu nedenlerden dolayı ortaya konulan hipotez şu şekildedir:

Hipotez 4: “Bireyin kültürel zekâ düzeyi Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı deneyimini etkilemektedir.”

Metodoloji

Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı ve kültürel zekâ konuları üzerinde ayrı ayrı pek çok çalışma olmasına rağmen; Türkçe literatürde Erasmus deneyimi olan kişilerin kültürel zekâ seviyelerinin bu deneyimlerinden yararlanmalarına nasıl etki ettiği üzerine çok az sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Araştırmanın metodolojisi belirlenirken de bu husus göz önünde bulundurulmuştur.

Nitel araştırmalar, bir konunun keşfedilmesi amacı ile yürütülen çalışmalarda genellikle kullanılan bir araştırma türü olarak karşımıza çıkmaktadır (Yin 2003). Bu doğrultuda üniversite öğrenimi sırasında ERASMUS öğrenim hareketliliği deneyimi olan katılımcıların kültürel zekâları ve ERASMUS programından yararlanma derecelerine dair cevaplarını alabilmek amacı ile yarı yapılandırılmış mülakat yönetimi kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları kolayda örnekleme yöntemi ile seçilerek kendilerine elektronik posta yolu ile ulaşılmış ve randevu alınarak mülakat gün ve saati kararlaştırılmıştır. Katılımcılar ile görüşmeler 10 Ağustos 2020 ile 19 Eylül 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan mülakatlara üniversite eğitimi sırasında Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programından yararlanarak yurtdışında öğrenim görmüş 20 kişi yanıt vermiştir.

Araştırmanın Verilerinin Toplanması

Araştırmaya katılan kişilere toplam 34 soru sorulmuştur. Mülakat, demografik sorular, Erasmus deneyimi hakkında sorular ve kültürel zekâ bileşenleri üzerine sorular olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Kültürel zekâ bileşenleri ile ilgili mülakat soruları Ang ve meslektaşları (2004) tarafından geliştirilen “Kültürel Zekâ Ölçeği” soruları mülakat sorusu formatına dönüştürülerek oluşturulmuştur. Ang ve meslektaşları (2004) ölçeği ilk olarak her bileşeni 13-14 ifade ile ölçecek şekilde toplamda 53 maddeden oluşacak biçimde tasarlamışlardır. Daha sonra ifade sayısı 40’a düşürülmüş ve en

sonunda 20 ifade ile ölçeğin en son haline ulaşılmıştır. Çapraz geçerlilik analizleri, Kültürel Zekâ Ölçeğinin örneklem, zaman ve ülkeler (Singapur ve ABD) üzerinden geçerlilik ve güvenilirliğine güçlü bir biçimde desteklemektedir. Ayrıca, sonuçlar kültürel zekâ boyutları ve kültürler arası spesifik çıktılar arasında sistematik bir ilişkiler modeli olduğuna işaret etmektedir (Ang et al. 2004). Araştırmada katılımcılara sorulan mülakat soruları Kültürel Zekâ ölçeğindeki her bir soru, açık uçlu soruya dönüştürülerek (Molina 2012) oluşturulmuştur. Yapılan görüşmelerin analizinde nitel ve karma metod araştırmaları için profesyonel bir yazılım olan MAXQDA20 programı kullanılmıştır. Mülakatlardan elde edilen veriler yazılı metin haline getirilmiş, kodlanmış ve analiz edilmiştir. Kültürel zekâ mülakatları katılımcıların üst-bilişsel, bilişsel, motivasyonel ve davranışsal kültürel zekâ boyutlarına verdikleri cevaplar doğrultusunda analiz edilmiştir.

Araştırma Bulguları

Demografik Veriler

Araştırmaya Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programından yararlanan yaşları 21 ile 36 arasında değişen 20 kişi katılmıştır. Tablo 1’de de görüldüğü üzere katılımcılar program kapsamında öğrenim gördükleri ülkelerde 2 ay (en az) ile 10 ay (en fazla) arasında kalmışlardır. Katılımcıların öğrenim görmek için gittikleri ülkeler Almanya, Polonya, İngiltere, Fransa, Estonya, İtalya, Hollanda, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan ve Belçika’dır. Mülakatlara katılan kişilerin Erasmus Programı kapsamında öğrenim gördükleri üniversitelerin eğitim dili İngilizce, Almanca, Fransızca ve Almanca olarak değişmektedir. Katılımcıların bölümleri ise mimarlık, insan kaynakları yönetimi, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, işletme, makine mühendisliği, uluslararası ilişkiler, kimya, şehir bölge ve planlama, malzeme bilimi ve mühendisliği ve bilgisayar mühendisliğidir.

Tablo 1: Demografik Veriler

Ad-Soyad	Yaş	Üniversite	Fakülte	Bölüm	Not Ort	Dil Puanı	Gidilen Ülke	Eğitim Dili	Kalınan Süre
Z.M.S.	25	İYTE	Mimarlık	Mimarlık	3.16/ 4.00	Erasmus 74	Polonya	İngilizce	5 Ay
T. G. K.	30	Sakarya Üniversitesi	İşletme	İnsan Kaynakları Yönetimi	3.51/ 4.00	Erasmus 60/65	İngiltere	İngilizce	5 Ay
P. Y.	36	Ankara Üniversitesi	Siyasal Bilgiler	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	3.85/ 4.00	TOEFL 85	Fransa	Fransızca	6 Ay
P. O. K.	23	İYTE	Mühendislik	Makine Mühendisliği	2.05/ 4.00	Erasmus 88	Estonya	İngilizce	2 Ay
O. K.	27	Ankara Üniversitesi	Siyasal Bilgiler	Uluslararası İlişkiler	2.96/ 4.00	Erasmus 77	Polonya	İngilizce	6 Ay
N. T.	33	DEÜ	İşletme	İşletme	2.90/ 4.00	Erasmus 85	Hollanda	İngilizce	6 Ay
N. B.	21	Balıkesir Üniversitesi	Mimarlık	Mimarlık	3.62/ 4.00	Erasmus 50	Polonya	İngilizce	6 Ay

N. A.	23	İYTE	Fen	Matematik	2.73/ 4.00	Erasmus 60	Hırvatistan	İngilizce	4.5 Ay
M. A.	28	İYTE	Fen	Kimya	2.95/ 4.00	YÖKDİL 92	Çek Cumhuriye ti	İngilizce	5 Ay
M. B.	34	DEÜ	İşletme	İşletme	3.12/ 4.00	Erasmus 85	Hollanda	İngilizce	6 Ay
F. K.	22	İYTE	Mühendislik	Makine	3.71/ 4.00	Erasmus 85	Polonya	İngilizce	2 Ay
F. E.	22	Balıkesir Üniversitesi	Mimarlık	Mimarlık	2.74/ 4.00	Erasmus 65	Polonya	İngilizce	6 Ay
E. G.	28	İYTE	Mimarlık	Mimarlık	3.23/ 4.00	Erasmus 78	Almanya	Almanca	6 Ay
E. A.	24	Sakarya Üniversitesi	İşletme Enstitüsü	İnsan Kaynakları Yönetimi YL	3.95/ 4.00	YDS 60	Polonya	İngilizce	5 Ay
E. T.	23	İYTE	Mimarlık	Şehir ve Bölge Planlama	3.05/ 4.00	Erasmus 81	Yunanista n	İngilizce	5 Ay
D. K.	24	İYTE	Mimarlık	Mimarlık	2.89/ 4.00	Erasmus 70	İtalya	İtalyanca	10 Ay
C. S.	33	İYTE	Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü	Malzeme Bilimi ve Mühendisliği YL	4.00/ 4.00	Erasmus 80	İtalya	İtalyanca	7 Ay
B. E.L.	30	Yaşar Üniversitesi	Mühendislik Fakültesi	Bilgisayar	3.60/ 4.00	TOEFL 75	Belçika	İngilizce	6 Ay
B. H.	25	İYTE	Mimarlık	Mimarlık	2.42/ 4.00	Erasmus 65	İtalya	İtalyanca	10 Ay
B. E.	30	Yaşar Üniversitesi	Mühendislik Fakültesi	Bilgisayar	3.05/ 4.00	Erasmus 77	Belçika	İngilizce	6 Ay

Erasmus Programı kapsamında yurtdışında eğitim görmüş olan katılımcılara farklı kültürleri deneyimlemekle ilgili her bir kültürel zekâ boyutunu ölçme amaçlı mülakat soruları sorulmuştur. Katılımcıların kültürel zekâ sorularına ilişkin cevaplarının dağılımı Tablo 2'de yer almaktadır. Mülakata katılanlar konuşmalarında toplamda 275 kez kültürel zekâ ve boyutlarının içerdiği ifadelerle yer vermişlerdir. N.A. ve O.K. adlı katılımcılar 20 kez kültürel zekâ göstergesi olan algı ve davranış kalıplarından bahsetmişlerdir. Farklı kültürlere uyum sağlamakta zorlanmadığını düşünen N.A. adlı katılımcı görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Farklı kültüre sahip insanlar ile etkileşim içinde olduğumda sahip olduğum kültürel bilginin farkına varıyorum; duruma ve karşımdakine uygun davranmaya çalışıyorum.”

“Farklı kültürlerden kişiler ile iletişim kurarken onların kültürü hakkında sahip olduğum bilginin doğruluğunu gerek gözlem yaparak gerek doğrudan karşımdaki kişiye sorarak gerek ise gözlem yaparak kontrol ederim.”

Tablo 2: Katılımcıların Kültürel Zekâ Sorularına İlişkin Cevaplarının Dağılımı

Kod Sistemi	N.T.	B.E.	B.H.	B.E.L	C.S.	D.K.	E.T.	E.A.	E.G.	F.E.	F.K.	M.B.	M.A.	N.A.	N.B.	O.K.	P.O.K.	P.Y.	T.G.	Z.M.S.	TOP...	
> KÜLTÜREL ZEKA																						275
Σ TOPLAM	13	9	12	17	17	15	14	14	14	16	10	12	13	20	16	20	7	11	16	9		275

O.K. adlı katılımcı ise farklı kültürlerdeki deneyimlerini şu şekilde ifade etmektedir;

“Alışkın olmadığım kültürlerde yaşamaktan keyif alıyorum. Aşına olmadığım bir kültürdeki yerel halk ile kaynaşabileceğim konusunda kendime güvenim tam. Diğer kültürlerdeki beden dili kurallarını bildiğimi düşünüyorum. Farklı kültürlerden kişiler ile konuşmaktan, iletişimde olmaktan keyif alıyorum.”

P.O.K. adlı katılımcı ise mülakat sorularını cevaplarken yalnızca 7 kez kültürel zekâ boyutlarının içerdiği ifadelerden bahsetmiştir. Bu katılımcı, farklı bir kültüre sahip kişilerle iletişim kurma üzerine görüşlerini ifade ederken şu cümleleri kullanmıştır:

“Farklı kültürlerin evlilik sistemleri ve sanat dalları hakkında hiçbir fikrim yok. Kendi kültürümden ayrı bir kültürdeki beden dili kurallarını, sözlü olmayan davranış kalıplarını bilmiyorum. Kendi kültürümden farklı bir kültürde yaşamının beraberinde getireceği stres ile başa çıkabileceğimi sanmıyorum.”

Tablo 2’de yer alan rakamsal verilere göre P.O.K. kültürel zekâ ile ilgili sorulara verdiği cevaplarda kültürel zekâ alt boyutlarına ait ifadelerden en az sayıda bahsederek 20 katılımcı arasından kültürel zekâsı en düşük kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda N.A. ve O.K. adlı katılımcılar 20 kez kültürel zekâ göstergesi olan algı ve davranış kalıplarından bahsederek 20 kişilik katılımcı grubu içinde kültürel zekâ seviyeleri en yüksek kişiler olarak nitelendirilebilir. Özellikle bu üç katılımcının Erasmus deneyimlerine ilişkin mülakat sorularına verdikleri cevaplara ileriki bölümlerde değinilecektir.

Tablo 3: Kültürel Zekâ Seviyesi Alt Boyutlar

Kod Sistemi	N.T.	B.E.	B.H.	B.E.L	C.S.	D.K.	E.T.	E.A.	E.G.	F.E.	F.K.	M.B.	M.A.	N.A.	N.B.	O.K.	P.O.K.	P.Y.	T.G.	Z.M.S.	TOP...	
▼ KÜLTÜREL ZEKA																						0
> davranışsal kültürel z																						59
> motivasyonel kültürel																						95
> bilişsel kültürel zeka																						52
> üst bilişsel kültürel z																						69
Σ TOPLAM	13	9	12	17	17	15	14	14	14	16	10	12	13	20	16	20	7	11	16	9		275

Tablo 3'de araştırmaya katılan 20 katılımcının kültürel zekâ alt boyutlarına ait sorulara verdikleri cevapların dağılımı yer almaktadır. Tabloda da görüldüğü üzere Erasmus Programı kapsamında yurtdışında eğitim görmüş 20 katılımcı toplamda motivasyonel kültürel zekâ ile ilgili ifadeleri 95 kez kullanmıştır; bu bağlamda motivasyonel kültürel zekâ katılımcılar arasında en yüksek olan alt boyut olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilişsel kültürel zekâ alt boyutuna ait ifadeler ise katılımcılar tarafından toplamda 52 kez dile getirilmiştir ve bu da bu alt boyutu diğerleri arasında katılımcılarda görülen en düşük seviyedeki kültürel zekâ boyutu konumuna getirmektedir. Motivasyonel kültürel zekâyı, 69 ifade ile üst bilişsel kültürel zekâ takip etmektedir, 59 ifade tekrarı ile de davranışsal kültürel zekâ katılımcıların sahip olduğu en yüksek üçüncü alt boyut olarak görülmektedir. *“Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programına başvuran ve yararlanan öğrencilerin kültürel zekâ alt boyutlarından motivasyonel kültürel zekâ seviyeleri yüksektir”* hipotezi doğrulanmıştır.

Tablo 4: Erasmus Program Deneyimi Sırasında Farklı Kültürden Kişiler ile Sosyalleşme Tercihi

Kod Sistemi	N.T.	B.E.	B.H.	B.E.L.	C.S.	D.K.	E.T.	E.A.	E.G.	F.E.	F.K.	M.B.	M.A.	N.A.	N.B.	O.K.	P.O.K.	P.Y.	T.G.	Z.M.S.	TOP...	
ERASMUS Programında																						0
ülke vatandaşları ile sc			■	■	■	■		■			■	■		■	■							9
Uluslararası öğrenciler	■	■	■	■			■		■			■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	15
Türk öğrenciler ile sc			■	■						■		■			■		■	■	■	■	■	9
TOPLAM	1	1	3	3	1	1	1	1	2	0	1	3	1	2	3	1	2	2	2	2	2	33

Araştırmada yer alan katılımcılara Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı kapsamında kaldıkları ülkede hangi ülke vatandaşları ile çoğunlukla sosyalleştikleri sorulduğunda verdikleri cevaplar Tablo 4'te görülmektedir. Katılımcılar 15 kez çoğunlukla kendileri gibi farklı ülkelerden gelen uluslararası öğrenciler ile sosyalleştiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılanlar, 9 kez öğrenim görmeye gittikleri Avrupa ülkesinin vatandaşı olan öğrenciler ile sosyalleştiklerini, 9 kez de Erasmus deneyimleri süresince kendileri gibi Türk olan öğrenciler ile sosyalleştiklerini dile getirmişlerdir. Tablo 4'ten de anlaşıldığı üzere, mülakat sorularına cevap veren katılımcılar ağırlıklı olarak, Erasmus Öğrenim Hareketliliği deneyimleri boyunca farklı ülkelerden eğitim almaya gelmiş uluslararası öğrenciler ile sosyalleştiklerini ifadelerinde tekrarlamışlardır. *“Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programından yararlanan öğrenciler bu deneyimleri süresince çoğunlukla kendileri gibi uluslararası öğrenciler ile sosyalleşmeyi tercih etmektedirler”* hipotezi doğrulanmıştır.

Araştırmada yer alan Erasmus Öğrenim Hareketliliği deneyimi olan katılımcılardan yurt dışında geçirdikleri süre boyunca edindikleri deneyimi değerlendirmeleri istenmiş ve değerlendirme sonuçları tablo 5'te özetlenmiştir. Araştırmanın bu bölümünde Erasmus deneyiminin 1 çok kötü 7 çok iyi olmak üzere 7li Likert Ölçeği ile değerlendirilmesi istenmiştir. 20 katılımcının 13'ü Erasmus süresince yurt dışında edinilen genel deneyimlerini çok iyi, 3'ü iyi, 2 katılımcı biraz iyi ve 2 kişi de kararsızım şeklinde değerlendirmişlerdir. Katılımcılara Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programında geçirdikleri süre boyunca hangi öğrenciler ile sosyalleşmeyi tercih etmelerinin yanı sıra uluslararası öğrenciler, Erasmus Programı kapsamında gidilen

ülke vatandaşı öğrenciler ve Türk öğrenciler ile anlaşma dereceleri de sorulmuştur. Katılımcılar arasından 10 kişi çok iyi, 6 kişi iyi, 2'si biraz iyi 1 kişi kısmen kötü olarak uluslararası öğrenciler ile anlaşma derecelerini değerlendirmişlerdir. Erasmus Programı süresince gidilen ülke vatandaşı öğrenciler ile anlaşma derecesinin değerlendirilmesi istendiğinde ise 2 kişi kötü, 2 katılımcı biraz kötü, 7 kişi iyi, 3 kişi ise çok iyi şeklinde cevap vermişlerdir. Erasmus Programı süresince gidilen ülke vatandaşları ile günlük hayatta anlaşma derecesi katılımcılara sorulduğunda ise 2 kişi çok iyi, 8 kişi iyi, 1 kişi biraz kötü ve 1 katılımcı da kötü olarak değerlendirmiştir. Erasmus Programı süresince eğitim alınan öğretim üyelerinden yararlanma derecesinin numaralandırılması istendiğinde ise 3 kişi çok iyi, 7 kişi iyi, 6 kişi biraz iyi, 1 kişi de biraz kötü şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 5: Katılımcıların Erasmus Programı Deneyimlerini Değerlendirmeleri

Katılımcının ERASMUS Programı deneyimi değerlendirmesi	1	2	3	4	5	6	7
ERASMUS süresince yurtdışında edinilen genel deneyimin derecesi				(B.E.) (Z.M.S.)	(P.O.K.) (P.Y)	(D.K.) (E.A.) (F.K.)	(B.H.) (B.E.L.) (C.S.) (E.T.) (E.G.) (F.E.) (M.B.) (M.A.) (N.A.) (N.B.) (N.T.) (O.K.) (T.G.)
ERASMUS süresince uluslararası öğrenciler ile anlaşma derecesi			(B.E.)	(Z.M.S.)	(D.K.) (P.O.K.)	(B.E.L.) (E.A.) (M.A.) (N.B.) (O.K.) (P.Y)	(B.H.) (E.T.) (E.G.) (F.E.) (F.K.) (M.B.) (N.A.) (N.T.) (T.G.) (C.S.)
ERASMUS süresince gidilen ülke vatandaşı olan öğrenciler ile anlaşma derecesi		(P.Y) (B.E)	(P.O.K.) (Z.M.S.)	(F.E.) (F.K.) (M.A.) (N.B.) (T.G.)		(B.H.) (B.E.L.) (D.K.) (E.T.) (E.A.) (E.G.) (O.K.)	(M.B.) (N.T.) (N.A.)
ERASMUS süresince gidilen ülke vatandaşları ile günlük hayatta anlaşma derecesi		(P.Y)	(P.O.K.)	(F.E.) (F.K.) (N.B.) (T.G.) (B.E.)	(E.G.) (Z.M.S.)	(B.H.) (B.E.L.) (D.K.) (E.T.) (E.A.) (O.K.) (M.A.) (N.T.)	(M.B.) (N.A.)
ERASMUS süresince eğitim alınan öğretim üyelerinden yararlanma derecesi			(Z.M.S.)	(F.K.) (P.Y)	(B.H.) (E.A.) (O.K.) (P.O.K.) (T.G.) (B.E.)	(B.E.L.) (D.K.) (E.T.) (E.G.) (M.A.) (N.A.) (N.B.)	(F.E.) (M.B.) (N.T.)

Kültürel zekâ ve alt boyutları ile ilgili ifadelerine konuşmalarında en fazla yer veren (20 kez, bkz. Tablo 1 ve 2) katılımcılar olan N.A. ve O.K.'nın Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı süresince yaşadıkları deneyimi derecelendirmelerine bakıldığında cevaplarının çok iyi ile biraz iyi arasında değişmekte olduğu görülmektedir. Yine kültürel zekâ ve alt boyutlarına ilişkin sorulara verdikleri yanıtlarda kültürel zekâ göstergesi olan ifadeleri en az sayıda kullanan katılımcılar olan P.O.K (7 kez, bkz. Tablo 1 ve 2), Z.M.S. ve B.E. (9 kez, bkz. Tablo 1 ve 2); Erasmus deyimlerini çoğunlukla biraz kötü ve kötü şeklinde derecelendirmişlerdir. Katılımcıların bu cevapları, kültürel zekâ ve alt boyutlarının göstergelerine yüksek oranda sahip bireylerin Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı süresince iyi ve çok iyi deneyimler edindiklerini göstermektedir. Benzer şekilde, kültürel zekâ ve alt boyutlarına dair ifadelerine cevaplarında yer vermeyen, diğer bir deyişle kültürel zekâ seviyesi yüksek olmayan katılımcılar, Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programından yararlandıkları süre boyunca deneyimlerini olumsuz ifadelerle tanımlamaktadırlar. Araştırmaya dair ortaya çıkan bu sonuç, *“bireyin kültürel zekâ düzeyi Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı deneyimini etkilemektedir”* hipotezini desteklemektedir.

Tablo 6: Katılımcıların Yurt Dışında Yaşama ve Çalışma İsteği

Kod Sistemi	N.T.	B.E.	B.H.	B.E.L.	C.S.	D.K.	E.T.	E.A.	E.G.	F.E.	F.K.	M.B.	M.A.	N.A.	N.B.	O.K.	P.O.K.	P.Y.	T.G.	Z.M.S.	TOP..	
ERASMUS Programında																						0
Yurt dışında yaşama																						17
Yurt dışında çalışma																						15
TOPLAM	3	2	2	2	2	2	2	1	2	0	1	1	2	2	0	2	2	1	1	2		32

Tablo 6'da araştırmaya katılanları yurt dışında yaşama ve çalışma isteklerine dair ifade sayıları görülmektedir. Yurt dışında yaşama isteği mülakat sorularına cevap veren katılımcıların 17 kez, yurt dışında çalışma isteği ise 15 kez ifadelerinde yer almıştır. F.E. ve N.B adlı katılımcılar *“yurt dışında yaşamak ve çalışmak istemediklerini”* dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra, bazı kişiler yalnızca yurt dışında yaşamak ister iken, bir katılımcı da (P.Y.) yurt dışında çalışmak istediğini ancak yaşamak konusunda çok da istekli olmadığından bahsetmiştir. P.Y. bu hususta şu ifadeleri kullanmıştır:

“Yurt dışında yaşamak konusunda istekli değilim çünkü şu an sahip olduğum yaşam standardından memnunum. Ancak kariyerim için yurt dışında çalışmanın önemli olduğunun bilincindeyim, bu sebeple başka bir ülkede iyi bir iş fırsatı çıkarsa değerlendiririm. Bu seçimi yurt dışında yaşamak istediğim için değil kariyerim için yaparım.”

Tablo 7: Yurt Dışında Yaşama ve Çalışma İsteğinin Altında Yatan Sebepler

Kod Sistemi	N.T.	B.E.	B.H.	B.E.L.	C.S.	D.K.	E.T.	E.A.	E.G.	F.E.	F.K.	M.B.	MA	NA.	N.B.	O.K.	P.O.K.	P.Y.	T.G.	Z.M.S.	TOP...	
ERASMUS Programında																						0
• eğitim		■	■			■																4
• farklı kültürlere ilgi					■																	2
• ekonomi							■	■			■			■								4
• yaşam standardı	■		■			■	■	■	■	■	■	■	■	■								12
• insanların tavrı	■	■	■				■	■	■		■		■				■				■	11
• döviz kuru farkı		■																				1
• iş imkanları		■		■		■						■	■			■	■					9
Σ TOPLAM	2	4	5	1	2	3	3	4	2	0	3	2	3	2	1	2	1	0	1	2		43

Tablo 7’de görüldüğü üzere, Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı kapsamında yurt dışında eğitim alan katılımcılar yurt dışında yaşama ve çalışma isteklerinin altında yatan sebepler eğitim fırsatları, araştırmaya katılanlar tarafından farklı kültürlere ilgi duyma, ekonomik bakımdan gelişmiş bir ülkede yaşama isteği, yaşam standartlarının yüksek olması, Avrupa ülkelerinde elde edilen kazancın döviz kuru farkı dolayısı ile Türkiye’ye göre daha fazla olması ve yurt dışındaki iş imkanları olarak ifade edilmektedir. Araştırmaya katılanlar, 12 kez yaşam standartlarının Erasmus program ülkelerinde daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir ve bu durumda bu sebep yurt dışında yaşamak ve çalışmak için gösterilen sebepler arasında en sıklıkla dile getirilen ifade olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci sırada ise 11 kez tekrarlanan Avrupa ülkelerinde yaşayan insanların tavrı sebebi ile yurt dışında yaşamak ve çalışmak istiyorum ifadesi yer almaktadır. Döviz kuru farkı sebebi ile yurt dışında yaşama ve çalışma isteği ifadesi ise yalnızca 1 kez dile getirilerek en son sırada yer almaktadır. Araştırmanın bu kısmının ortaya koyduğu sonuç, “*Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programından yararlanan öğrencilerin yurt dışında yaşama ve çalışma isteklerinin en temel sebebi kendi ülkeleri ile gittikleri ülke arasındaki yaşam standardı farkıdır*” hipotezini doğrulamaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Öğrencilere, bir başka ülkede eğitim alma ve öğrenim görme imkânı sunan (UA 2020) Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı, yükseköğretim kurumlarının iş birliğini, öğrencilerin çeşitli ülke ve üniversitelerde küresel deneyim kazanmasını (Kondakçı 2003) teşvik eden bir Avrupa Birliği projesidir. Bu program çerçevesinde yurt dışında eğitim gören her öğrenci programdan aynı şekilde yararlanmamakta ya da aynı deneyimler ile ülkesine dönmemektedir.

Kültürel zekâ, bireyin kendi kültüründen farklı kültürleri merak etmesi, ilgi duyması, farklı kültürleri ne derece bildiğinin farkında olması ve farklı kültürlere uygun davranış kalıplarını seçip buna göre davranmasını içeren bir zekâ türüdür. Bu çalışmada Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programından yararlanan öğrencilerin motivasyonel kültürel zekâlarının diğer kültürel zekâ alt boyutlarından daha yüksek olması beklenmiş ve araştırma sonucunda “*Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programına başvuran ve yararlanan öğrencilerin kültürel zekâ alt boyutlarından motivasyonel kültürel zekâ seviyeleri yüksektir*” hipotezi doğrulanmıştır.

Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı kapsamında gidilen ülkenin ana dilinin ve öğrenim görülmeye gidilen üniversitenin eğitim dili; öğrencinin sadece Erasmus

deneyimini değil o ülkede geçirdiği süre boyunca hangi uyruktan kişilerle ağırlıklı olarak sosyalleştiğini de etkilemektedir. Araştırma kapsamında katılımcılara yurt dışı deneyimleri süresince en fazla kimlerle sosyalleştikleri sorulmuştur ve elde edilen cevaplar ışığında “*Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programından yararlanan öğrenciler bu deneyimleri süresince çoğunlukla kendileri gibi uluslararası öğrenciler ile sosyalleşmeyi tercih etmektedirler*” hipotezi doğrulanmıştır.

Literatürde yapılan kültürel zekâ ve alt boyutları tanımlarından yola çıkılarak Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı kapsamında yurt dışına giden kişilerin programdan farklı oranlarda yararlanacakları ve kültürel zekanın edinilen deneyimde etkili olacağı öngörülmüştür. Yapılan mülakat ve alınan cevapların analizi sonucunda “*bireyin kültürel zekâ düzeyi Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı deneyimini etkilemektedir*” hipotezi doğrulanmıştır. Mülakat sorularına verdikleri cevaplarda kültürel zekâ ve alt boyutlarına ait ifadeleri en fazla kullanan katılımcılar Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı süresince kazandıkları deneyimleri de en yüksek puanla derecelendiren katılımcılar olmuşlardır.

Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programından yararlanma sonrasında katılımcılara yurt dışında yaşamak isteyip istemedikleri ve yaşamak istiyorlar ise bunun sebepleri sorulmuştur. Literatürden yola çıkarak ortaya konulan “*Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programından yararlanan öğrencilerin yurt dışında yaşama ve çalışma isteklerinin en temel sebebi kendi ülkeleri ile gittikleri ülke arasındaki yaşam standardı farkıdır*” hipotezi alınan cevaplar ve yapılan analizler sonucunda doğrulanmıştır.

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı için öğrenci seçimi yapılırken not ortalaması ve İngilizce sınav sonuçlarının yanı sıra kültürel zekâ seviyelerine de bakılması önerilebilir. Kültürel zekâ seviyesi tespiti sonucunda öğrencilere yurt dışına gitmeden önce gidecekleri ülkenin kültürüne dair kısa bir eğitim verilmesi de araştırmanın ortaya koyduğu tavsiyeler arasındadır.

Araştırmanın ileriki dönemlerinde öğrencilerin Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı kapsamında yurt dışına gitmeden önce ve döndükten sonra mülakata tabi tutulması planlanmakta ve bu doğrultuda sonuçların daha ayrıntılı değerlendirilmesi tasarlanmaktadır. Ayrıca, Türkiye’den yurt dışına giden öğrencilerin yanı sıra yurt dışından Türkiye’ye Erasmus Öğrenim Hareketliliği Programı kapsamında gelen öğrencilere de aynı mülakat sorularının yöneltileceği bir araştırmaya dahil edilmeleri bundan sonraki yayınlar için hedeflenmektedir.

KAYNAKLAR

ALON, Ilan ve HIGGINS, James M., (2005), “Global leadership success through emotional and cultural intelligences”, **Business Horizons**, C. VI, S. 48: 501-512.

ANG, Soon, VAN DYNE, Linn, KOH, Christine ve NG, Kok Yee, (2004), **The measure of cultural intelligence**, New Orleans: Academy of Management.

ANG, Soon, VAN DYNE, Linn ve KOH, Christine, (2008), "Development and Validation of the CQS", **Handbook of Cultural Intelligence: Theory, Measurements, and Applications**, (Ed. Soon. Ang. ve Linn. Van Dyne), Londra: M. E. Sharpe.

BAYKARA, Sıla Turaç, (2019). "Erasmus Programı'na Türkiye'den Bakış: AB'nin 21. Yüzyıldaki Yumuşak Gücü" (Tam Metin Bildiri), **II. Uluslararası Sosyal Bilimlerde Kritik Tartışmalar Kongresi**, 03-05.10.2019, İzmir, Türkiye.

BRISLIN, Richard, WORTHLEY, Reginald ve MACNAB, Brent, (2006), "Cultural intelligence: Understanding behaviors that serve people's goals", **Group and Organization Management**, C. 31: 40-55.

CUSHNER, Kenneth ve MAHON, Jennifer, (2002), "Overseas student teaching: Affecting personal, professional, and global competencies in an age of globalization", **Journal of Studies in International Education**, C. 1, S. 6: 44- 58.

DECI Edward ve RYAN, Richard M., (1985), **Intrinsic motivation and self-determination in human behavior**, New York: Plenum.

EARLEY, P. Christopher ve ANG, Soon, (2003), **Cultural intelligence: Individual interactions across cultures**, Palo Alto: Stanford University Press.

EARLEY, P. Christopher ve PETERSON, Randall S., (2004), "The Elusive Cultural Chameleon: Cultural Intelligence as a New Approach to Intercultural Training for the Global Manager", **Academy of Management Learning and Education**, C. 3: 100-115.

GENÇER, Gülşah, (2009), **Avrupa birliği eğitim ve gençlik programları; Erasmus programı ve Türkiye Yüksek öğretiminde programın uygulanması**, Beykent Üniversitesi, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul.

FRIEDMAN, Thomas L., (2005), **The world is flat: A brief history of the twenty-first century**, New York: Farrar, Straus ve Giroux.

HOFSTEDE, Geert, HOFSTEDE, Gert Jan, ve Minkov, Michael, (2005), **Cultures and organizations: Softwares of the mind**, New York: McGraw- Hill.

JOHNSON, James P. ve LENARTOWICS, Tomasz ve APUD, Salvador, (2006), "Cross-cultural competence in international business: Toward a definition and a model", **Journal of International Business Studies**, C. 37: 525- 543.

KRZAKLEWSKA, Ewa, (2008). "Why Study Abroad? An Analysis of Erasmus Students' Motivations", **Students, Staff and Academic Mobility in Higher Education**, (ed. Michael Byram ve Fred Dervin), New Castle: Cambridge Scholars Press.

KUZULU, Ece, (2017), "A research on the relation between cultural intelligence levels of expatriates and expatriate adjustment", **PressAcademia Procedia (PAP)**, C. 3: 1019-1028.

MOLINA, Sarina, Chugani, (2013), "Romanticizing Culture: The Role of Teachers' Cultural Intelligence in Working With Diversity", **CATESOL Journal**, C. 21: 220- 244.

PAREY, Matthias, ve WALDINGER, Fabian, (2011), "Studying Abroad and the Effect on International Labor Market Mobility: Evidence from the Introduction of ERASMUS", **The Economic Journal**, C. 121, S. 551.

PEDERSEN, Paul, (1995), **The five stages of culture shock**, Connecticut: Greenwood Press.

ÖZDEM, Güven, (2013), "Yükseköğretim kurumlarında ERASMUS programının değerlendirilmesi (Giresun Üniversitesi örneği)", **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, C. 19, S. 1: 61-98.

SEARLE, Wendy, ve WARD, Colleen, (1990), "The prediction of psychological and sociocultural adjustment during cross-cultural transitions", **International Journal of Intercultural Relations**, C. 14: 449- 465.

SEEBER, Marco, CATTANEO, Mattia, HUISMAN, Jeroen, ve PALEARİ, Stefano, (2016), "Why higher education institutions internationalize? An investigation of the multilevel determinants of internationalization rationales", **Higher Education**, 1-18.

SIGALAS, Emmanuel., (2010), "The role of personal benefits in public support for the EU: Learning from the Erasmus students", **West European Politics**, C. 6, S. 33: 1341-1361.

SIMS, Robert H. ve SCHRAEDER, Mike, (2004), "An examination of salient factors affecting expatriate culture shock", **Journal of Business and Management**, C. 70, S. 1: 73- 87.

TRIANDIS, Harry, C., (2006), "Cultural intelligence in organizations", **Group and Organization Management**, C. 31, 20- 26.

ÜNAL, Menderes, (2011), **Avrupa birliği Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği programının CIPP (bağlam, girdi, süreç, ürün) modeline göre değerlendirilmesi** Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara, (https://www.ab.gov.tr/files/pub/menderes_unal.pdf / 10.10.2020).

WARD, Colleen, BOCHNER, Stephen, ve FURNHAM, Adrian, (2001), **The psychology of culture shock**, Philadelphia: Routledge.

YIN, Robert, K. (2003), **Case study research: Design and method** (3. Baskı), Thousand Oaks, CA: Sage.

ZHOU, Yuefang, JINDAL-SNAPE, Divya, TOPPING, Keith, ve TODMAN, John (2008). 'Theoretical models of culture shock and adaptation in international students in higher education', **Studies in Higher Education**, C. 1, S. 33: 63-75.

İNTERNET KAYNAKÇASI

Avrupa Komisyonu,

(https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_14_1025 /08.10.2020).

BBC, (<https://www.bbc.com/news/education-29310930> / 15.09.2020).

Erasmus Uygulama El Kitabı (<https://www.ua.gov.tr/media/ibih3oka/2020-uygulama-el-kitab%C4%B1.pdf>. /20.08.2020).

Ulusal Ajans, 'Erasmus + Yükseköğretim Programı, Program Ülkelerinde Öğrenim', (<https://www.ua.gov.tr/programlar/firsatlar/ka1-ka103-program-ulkelerinde-ogrenim-2/> 27.08.2020).